

dr hab. Renata Seweryn¹, prof. UEK

Katedra Turystyki
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Wkład turystyki w tworzenie miejsc pracy w Polsce na tle wybranych krajów Unii Europejskiej po 1989 roku

WPROWADZENIE

Jedną z branż gospodarki światowej, angażujących najliczniejszy personel, jest turystyka. Zatrudnia ona ok. 9% ludności pracującej – 2-krotnie więcej niż przeciętny sektor gospodarczy. Na dodatek, według UNWTO, każde miejsce pracy w przemyśle turystycznym to trzy miejsca w innych działach gospodarki.

Celem artykułu jest ukazanie wpływu rozwoju turystyki na zatrudnienie w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej po 1989 roku. W oparciu o dane Eurostatu oraz World Travel & Tourism Council zweryfikowano hipotezę o istnieniu dodatniej istotnej zależności pomiędzy ruchem turystycznym a liczbą zatrudnionych w turystyce oraz jej udziałem w ogólnym zatrudnieniu w Polsce i innych państwach UE. Do sprawdzenia hipotezy zastosowano współczynnik korelacji liniowej Pearsona. Analizy empiryczne poprzedziła kwerenda światowych raportów odnośnie do znaczenia turystyki w generowaniu miejsc pracy.

ROLA TURYSTYKI W GENEROWANIU MIEJSC PRACY

Turystyka należy do czołowych branż na świecie pod względem liczby zatrudnionych pracowników. W 2013 r. sam tylko przemysł turystyczny² angażo-

¹ Adres korespondencyjny: UEK, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków, tel. +48 12 293 74 48, e-mail: renata.seweryn@uek.krakow.pl.

² Przemysł turystyczny (*travel and tourism industry*) – sfera podaży *stricte* turystycznej, tj. przedsiębiorstw, instytucji i organizacji zajmujących się wytwarzaniem (i obrotem) dóbr i usług *stricte* turystycznych (związanych z zakwaterowaniem, wyżywieniem, rekreacją, transportem itp.) [*Tourism...*, (http)].

wał prawie 101 mln osób, tj. 3,4% wszystkich pracujących na świecie [Travel..., 2014, s. 4]. Było to pięć razy więcej niż w przemyśle samochodowym czy chemicznym, cztery razy więcej niż w górnictwie czy szkolnictwie wyższym, dwa razy więcej niż w sektorze bankowości czy usług komunikacyjnych i o 15% więcej niż w sektorze usług finansowych [Benchmarking..., 2013, s. 13]. Natomiast cała gospodarka turystyczna³ zatrudniała niemal 266 mln osób, tj. 8,9% wszystkich pracujących na świecie [Travel..., 2014, s. 4]. Generowała więc co 11 miejsce pracy, więcej niż przemysł chemiczny, sektor bankowy, górnictwo, przemysł samochodowy czy branża szkolnictwa wyższego [Benchmarking..., 2013, s. 14]. Wynika to z faktu, że turystyka to w przeważającej części usługi, których wytwarzanie jest zdecydowanie bardziej pracochłonne (mniej zmechanizowane). Na dodatek, tworzenie miejsc pracy w turystyce jest mniej kapitałochłonne niż w innych działach gospodarki. Szacuje się, że średnio 1 mln USD zainwestowany w turystykę generuje 50 nowych miejsc pracy, tj. dwa razy więcej niż ten sam milion zainwestowany w sektor finansowy, komunikacyjny czy samochodowy [Turner, Sears, 2013, s. 67].

Należy podkreślić, że rozwój turystyki wywołuje przyrost zatrudnienia nie tylko w niej samej, ale także w innych branżach, indukowanych przez popyt turystyczny – budownictwie, rzemiośle, rolnictwie itd. Ponadto, wzrost zatrudnienia lokalnych mieszkańców oznacza wzrost ich dochodów, z wszystkimi tego implikacjami ekonomicznymi dla gospodarki [Konieczna-Domańska, 2007, s. 141–142]. Następuje bowiem wzrost popytu konsumpcyjnego, a zatem ożywienie gospodarcze (w tym wzrost zatrudnienia) firm wytwarzających dobra konsumpcyjne (ubrania, jedzenie, samochody itp.) i realizujących inwestycje (np. budowa domów), jak też przedsiębiorstw zaopatrujących te firmy w środki produkcji (materiały, sprzęt itd.) [Seweryn 2012, s. 128]. W rezultacie przekłada się to na wzrost stopy życiowej ludności zamieszkującej obszar recepcji.

METODYKA OKREŚLANIA WPLYWU TURYSTYKI NA GOSPODARKE

Podstawowymi syntetycznymi miernikami pozwalającymi określić znaczenie danej branży w gospodarce jest jej udział w produkcie krajowym brutto, a także w tworzeniu miejsc pracy. Obliczenie tego udziału nie nastęrcza trudności w sytuacji, gdy dana branża jest odrębną sekcją, działem, grupą, wydzieloną w krajowej klasyfikacji działalności. Tak też było w Polsce do końca 1992 r., kiedy to obowiązywała Klasyfikacja Gospodarki Narodowej (KGN), która wyodrębniała

³ Gospodarka turystyczna (*travel and tourism economy*) – rynek wytworzony przez szeroko pojęty popyt turystyczny oraz służącą jego zaspokajaniu podaż turystyczną, obejmującą nie tylko dobra i usługi służące bezpośrednio konsumpcji turystycznej, ale także te rodzaje działalności gospodarczej, które są ściśle bądź częściowo uzależnione od ruchu podróżnych i których rozwój nie byłby możliwy (lub byłby znacznie ograniczony), gdyby nie turystyka [Tourism..., (http)].

gałąź pod nazwą „turystyka i wypoczynek” [*Klasyfikacja...*, 1985]. W miarę pogłębiania się procesów integracyjnych w Europie pojawiła się jednak potrzeba prowadzenia porównywalnych rachunków narodowych. Stąd też KGN została zastąpiona przez Europejską Klasyfikację Działalności (EKG), potem przez Polską Klasyfikację Działalności (PKD), a następnie przez PKD 2004 i wreszcie przez PKD 2007, obowiązującą do chwili obecnej. W żadnej z nich nie było i nie ma wydzielonej sekcji, działu, grupy, klasy lub podklasy o nazwie „turystyka”. Tym samym system podstawowych rachunków narodowych nie daje odpowiedzi na temat udziału turystyki w PKB czy w tworzeniu miejsc pracy. Istnieje jednak możliwość opracowania rachunku uzupełniającego (w stosunku do podstawowych), nazywanego przez statystyków satelitarnym (RST) [Dziedzic, Kachniewska, 1997, s. 10]. Jego idea pojawiła się na świecie już w 1984 r. [Łazarek, 1999, s. 148]. Inicjatywy w tym zakresie przedstawiły OECD (*Organization for Economic Co-operation and Development*), WTTC (*World Travel & Tourism Council*) i WTO (*World Tourism Organization*)⁴. Ponieważ propozycje przyjmowały różne rozwiązania, co powodowało, że przedstawiane wyniki znacząco się różniły, OECD i WTO skoordynowały wysiłki i zaproponowały wspólną metodologię. Przyjęta, a następnie rozesłana ona została w 2001 r. do krajów członkowskich UE z zaleceniem wprowadzenia w życie [Panasiuk, 2011, s. 86]. Obecnie rekomendowana przez ONZ metodologia RST (TSA: RMF 2008) jest jej zmodyfikowaną wersją. Zakłada ona zaliczenie do sektora turystyki całej sekcji I oraz wybranych działów, klas czy podklas z sekcji: H, N i R [Dziedzic, Skalska 2012, s. 21–22].

WTTC, pominięta przy opracowywaniu metodyki RST, reprezentuje szersze podejście i od ponad 20 lat, przy współpracy z Oxford Economics, przedstawia rachunek wpływu przemysłu turystycznego i całej gospodarki turystycznej na PKB i zatrudnienie na świecie, w poszczególnych regionach i krajach. Metodologia tej organizacji sprowadza się do wydzielenia trzech rodzajów efektów turystyki: bezpośrednich, pośrednich i indukowanych [Niemczyk, Seweryn, 2008, s. 259]. Pierwsze odzwierciedlają wewnątrz krajowe wydatki na turystykę, poniesione przez odwiedzających krajowych i zagranicznych przyjazdowych, a także wydatki na usługi świadczone na rzecz turystów przez instytucje rządowe (wydatki publiczne na usługi kulturalne i rekreacyjne). Jest to zatem wartość dodana brutto oraz zatrudnienie w tzw. Charakterystycznych Rodzajach Działalności Turystycznej (hotele, linie lotnicze, biura podróży, muzea, parki narodowe itp.), tj. w przemyśle turystycznym. Pomiar tej wartości jest jednocześnie zgodny z zalecaną przez ONZ metodologią RST 2008 [*Methodology...*, 2013, s. 4]. RST nie ujmuje natomiast efektów pośrednich i indukowanych. Pierwsze odzwierciedlają wartość dodaną brutto i zatrudnienie u partnerów jednostek obsługi ruchu turystycznego, tj. firm, instytucji i organizacji ściśle z turystyką zwią-

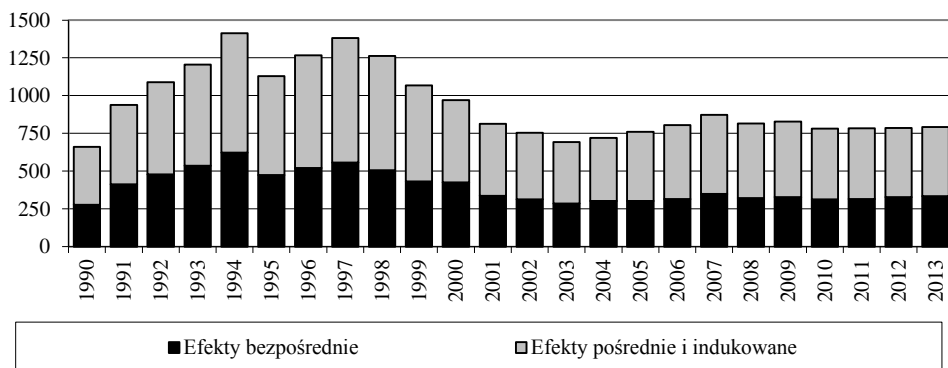
⁴ Od grudnia 2005 r. *United Nations World Tourism Organization* – UNWTO.

zanych. Przedsiębiorstwa turystyczne pieniądze od turystów wydatkują bowiem dalej – na zakup surowców do przygotowania posiłków, środków czystości w hotelach czy usług IT dla biur podróży oraz na związane z turystyką inwestycje (np. hotele, atrakcje). Ponadto, z podatków płaconych przez firmy turystyczne finansowane są wydatki rządowe na turystykę (promocja, bezpieczeństwo, stan sanitarny, inwestycje w nowe lotniska itd.) [*Methodology...*, 2013, s. 3]. Z kolei indukowany wkład turystyki obejmuje wartość dodaną i zatrudnienie w jednostkach częściowo z turystyką związanych, pochodzące z wydatków pracowników zatrudnionych bezpośrednio lub pośrednio w turystyce. Chodzi tu o przedsiębiorstwa produkujące i oferujące jedzenie, ubrania, o dostawców mediów, sprzętu, usług edukacyjnych itd. [Seweryn, 2010, s. 251]. Gdyby bowiem nie początkowy wydatek turysty i tym samym płace obsługujących go bezpośrednio lub pośrednio pracowników, przychody tych jednostek nie zostałyby odnotowane i nie zatrudniałyby one personelu.

ZATRUDNIENIE W TURYSTYCE W POLSCE PO 1989 ROKU

Według metodyki WTTC w przemyśle turystycznym w Polsce w 2013 r. zatrudnionych było 334 tys. osób, tj. 2,1% ogółu zatrudnionych w kraju. Natomiast zatrudnienie w całej polskiej gospodarce turystycznej wynosiło 792,2 tys. osób, czyli 5,1% wszystkich zatrudnionych.

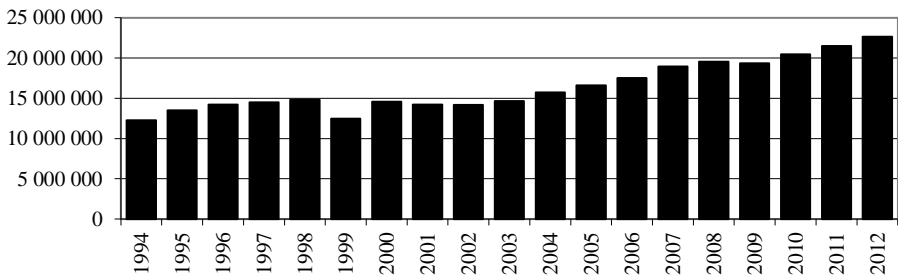
W latach 1990–2013 liczba zatrudnionych w turystyce w Polsce nie zawsze wykazywała tendencję wzrostową – zob. rys. 1. Wahania nie były jednak, jak zakładano na wstępie opracowania, wynikiem zmian w ruchu turystycznym na terenie naszego kraju, gdyż ten ostatni wykazywał inne fluktuacje – zob. rys. 2.

Rys. 1. Zatrudnienie generowane przez turystykę w Polsce w latach 1990–2013 (w tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WTTC [World..., (http)].

I tak, pierwszy istotny spadek (o 20%) w liczbie zatrudnionych w turystyce w Polsce zaobserwowano w 1995 r. Jego powodów można upatrywać w nasileniu procesów restrukturyzacyjnych i prywatyzacyjnych, w wyniku których wiele osób straciło dotychczasowe miejsca pracy. Z kolei w latach 1998–2003 występujące w gospodarce polskiej wahania koniunkturalne doprowadziły do upadku wielu przedsiębiorstw [Gawrycka, 2006, s. 8, 10], a tym samym do stopniowego ograniczania zatrudnienia, także w turystyce (w sumie o 50%). Następne niewielkie spadki zaobserwowano w okresie kryzysu XXI w. (w 2008 r. o ponad 6%) oraz jego „drugiej fali” (w 2010 r. o prawie 6%).

Rys. 2. Ruch turystyczny (krajowy i zagraniczny przyjazdowy) w Polsce w latach 1994–2012⁵

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu [Eurostat..., (http)].

Różnice w kształtowaniu się ruchu turystycznego i wielkości zatrudnienia w turystyce w Polsce przekładają się na wartość współczynnika korelacji liniowej Pearsona pomiędzy tymi wielkościami. Był on mianowicie w badanych latach ujemny i wynosił dla przemysłu turystycznego $-0,59$, a dla całej gospodarki turystycznej $-0,55$. Oznacza to, że wzrost rozmiarów ruchu turystycznego pociągał za sobą w stopniu istotnym umiarkowanym spadek liczby zatrudnionych w turystyce, i odwrotnie. Przy czym współczynnik determinacji pozwala stwierdzić, że w ten sposób może być wyjaśnione tylko 34,25% zmienności zatrudnienia w przemyśle turystycznym i 35,60% zmienności zatrudnienia w gospodarce turystycznej. Pozostała zmienności była efektem wcześniej wspomnianych zmian w koniunkturze polskiej gospodarki.

Jeśli chodzi o udział zatrudnienia w turystyce w ogólnym zatrudnieniu w Polsce, to, podobnie jak w przypadku wartości bezwzględnych, wartość współczynnika korelacji tej zmiennej z wielkością ruchu turystycznego była w badanym okresie ujemna i znaczna. Dla przemysłu turystycznego współczynnik wyniósł $-0,70$, a dla całej gospodarki turystycznej $-0,67$. Wprawdzie tylko 48,55% zmienności udziału zatrudnionych w przemyśle turystycznym i 49,92% zmien-

⁵ Brak danych za lata 1990–1993 oraz za rok 2013.

ności udziału zatrudnionych w gospodarce turystycznej w ogólnym zatrudnieniu w kraju może być wyjaśnione przez zmiany w ruchu turystycznym (pozostała część to efekt zmian koniunktury na polskim rynku), ale i tak podstawowa hipoteza badawcza niniejszego artykułu weryfikuje się negatywnie. Należy zatem skonstatować, że ruch turystyczny nie ma korzystnego wpływu na zatrudnienie w Polsce, co jest zjawiskiem bardzo niepokojącym. Powstaje pytanie, czy również w innych krajach Unii Europejskiej zależność ta ma tę samą postać.

WPLYW TURYSTYKI NA ZATRUDNIENIE W WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ PO 1989 ROKU

Celem porównania wpływu turystyki na zatrudnienie w Polsce z innymi krajami Unii Europejskiej wykorzystano wyniki obliczeń WTTC oraz dane Eurostatu. Do analizy przyjęto, oprócz Polski, 19 państw, dla których Eurostat zgromadził informacje za lata 1990–2012. Wartość współczynnika korelacji pomiędzy wielkością ruchu turystycznego a liczbą oraz udziałem zatrudnienia w turystyce w ogólnym zatrudnieniu w poszczególnych krajach prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Wartość współczynnika korelacji liniowej Pearsona pomiędzy wielkością ruchu turystycznego a zatrudnieniem w turystyce i jego udziałem w ogólnym zatrudnieniu w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 1990–2012*

Kraj	Wielkość ruchu turystycznego a zatrudnienie w turystyce			
	zatrudnienie w przemyśle turystycznym	zatrudnienie w gospodarce turystycznej	udział zatrudnienia w przemyśle turystycznym w ogólnym zatrudnieniu w kraju	udział zatrudnienia w gospodarce turystycznej w ogólnym zatrudnieniu w kraju
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Austria	0,71	0,30	-0,29	-0,48
Belgia	-0,24	0,08	-0,54	-0,36
Bułgaria	0,01	0,03	-0,17	-0,17
Chorwacja	0,80	0,79	0,82	0,81
Czechy	0,33	0,02	0,43	0,09
Finlandia	-0,26	-0,23	-0,72	-0,74
Francja	0,42	0,15	-0,16	-0,43
Grecja	0,18	-0,03	-0,42	-0,71
Hiszpania	0,91	0,93	-0,16	0,04
Holandia	0,65	0,68	0,13	0,24
Litwa	-0,62	-0,62	-0,46	-0,48
Niemcy	-0,06	-0,39	-0,35	-0,52
Polska	-0,59	-0,55	-0,70	-0,67
Portugalia	0,00	-0,02	-0,52	-0,46
Słowacja	0,67	0,67	0,64	0,65

1	2	3	4	5
Słowenia	0,94	0,95	0,78	0,85
Szwecja	0,87	0,89	0,82	0,82
Węgry	0,46	-0,60	0,39	-0,62
Wlk. Brytania	0,09	-0,07	-0,07	-0,16
Włochy	0,72	0,58	0,44	0,21

* Pogrubioną czcionką zaznaczono zależności istotne, czyli takie, dla których wartość współczynnika korelacji (dla 23 lat analizy) była większa niż |0,5| [Košny, Peternek, 2011, s. 75].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WTTC [World..., (http)] i Eurostatu [Eurostat..., (http)].

Zamieszczone w tabeli 1 wyniki pozwalają stwierdzić, że turystyka ma istotny dodatni wpływ na generowanie miejsc pracy w Chorwacji, Słowacji, Słowenii i Szwecji. Na przeciwnym biegunie znajdują się omówiona wcześniej Polska – jedyny kraj spośród badanych, w którym obserwowana jest odwrotna zależność pomiędzy ruchem turystycznym a zatrudnieniem w turystyce i jego udziałem w gospodarce. Podobna do Polski jest Finlandia, gdzie również zwiększenie rozmiarów ruchu przyczynia się do spadku znaczenia turystyki w gospodarce (choć tylko pod względem udziału zatrudnienia). Na uwagę zasługują też Węgry, w których rozwój turystyki wywołuje zmniejszenie roli gospodarki turystycznej w gospodarce krajowej (a także liczby osób w niej zatrudnionych). W Belgii i Portugalii wzrost ruchu skutkuje spadkiem znaczenia przemysłu turystycznego, a w Grecji i Niemczech – gospodarki turystycznej w gospodarce krajowej. Najkorzystniej wśród krajów o ujemnej korelacji wypada Litwa, w której wzrost ruchu wywołuje tylko ograniczenie liczby zatrudnionych w turystyce (przemysłu i gospodarce). Jeśli natomiast chodzi o dodatnią zależność, to ma ona miejsce, oprócz wspomnianych czterech krajów, także w Hiszpanii, Holandii i Włoszech (w zakresie liczby zatrudnionych, tak w przemyśle, jak i w gospodarce turystycznej) oraz w Austrii (w odniesieniu do liczby zatrudnionych w przemyśle turystycznym). Ostatnią grupę tworzą Bułgaria, Czechy, Francja i Wielka Brytania, w których nie występuje istotna zależność pomiędzy ruchem turystycznym a zatrudnieniem w turystyce i jego udziałem w gospodarce krajowej.

PODSUMOWANIE

Wyniki przeprowadzonych analiz pozwalają wnioskować, że podkreślana w światowych raportach duża rola turystyki w kreowaniu miejsc pracy, w Polsce nie znajduje potwierdzenia. Jesteśmy jedynym krajem w UE (spośród 20 poddanych badaniu), w którym w ostatnim ćwierćwieczu rozwój ruchu turystycznego nie wywołał w zakresie zatrudnienia wzrostu znaczenia turystyki dla gospodarki, a nawet miała miejsce sytuacja odwrotna. Co więcej, o ile pod względem liczby

zatrudnionych w przemyśle turystycznym i gospodarce turystycznej nasz kraj plasował się w pierwszej dziesiątce wśród analizowanych państw UE (odpowiednio 9. i 8. miejsce w 1990 r. oraz 7. i 7. miejsce w 2012 r.), to pod względem udziału tego zatrudnienia w ogólnym zatrudnieniu w kraju praktycznie zamykaliśmy listę (18. miejsce w obu skrajnych latach analizy w przypadku udziału zatrudnionych w przemyśle turystycznym i 19. – dla udziału zatrudnionych w gospodarce turystycznej). Wynika to z faktu, że turystyka w Polsce była i jest niedoceniana. Tym samym podmioty branży turystycznej w okresach wahań koniunktury nie mogą liczyć na wsparcie, co przekłada się na ograniczenie zatrudnienia. W minionym ćwierćwieczu transformacji ustrojowej nie potrafilismy przez to wykorzystać ekonomicznej siły turystyki, w odróżnieniu od takich krajów, jak Chorwacja, Słowacja czy Słowenia.

LITERATURA

- Benchmarking Travel & Tourism – Global Summary. How does Travel & Tourism compare to other sectors?*, 2013, World Travel & Tourism Council, London.
- Dziedzic E, Skalska T., 2012, *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju usług turystycznych w Polsce*, Stowarzyszenie na Rzecz Badań, Rozwoju i Promocji Turystyki, Warszawa.
- Dziedzic E., Kachniewska M., 1997, *Rachunek satelitarny turystyki*, „Rynek Turystyczny”, nr 18–19.
- Eurostat, *Statistics*, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/tourism/data/data_base (stan na dzień 23.06.2014 r.).
- Gawrycka M., 2006, *Wybrane aspekty zmian zatrudnienia w gospodarce Polskiej [w:] Bezrobocie we współczesnych gospodarkach rynkowych*, red. D. Kopycińska, Wydawnictwo Naukowe Katedry Mikroekonomii US, Szczecin.
- Klasyfikacja gospodarki narodowej*, 1985, GUS, Warszawa.
- Kośny M., Peternek P., 2011, *Wielkość próby a istotność wnioskowania statystycznego*, „Didactics of Mathematics”, nr 8 (12).
- Łazarek R., 1999, *Ekonomika turystyki*, WSE w Warszawie, Warszawa.
- Methodology for producing the 2013 WTTC/Oxford Economics Travel & Tourism Economic Impact Research*, Oxford Economics, Oxford.
- Niemczyk A., Seweryn R., 2008, *Mnożnik turystyczny w Polsce jako regionie Zjednoczonej Europy (próba pomiaru) [w:] Turystyka jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w dobie globalizacji*, red. G. Gołębski, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań.
- Panasiuk A. (red), 2011, *Ekonomika turystyki i rekreacji*, WN PWE, Warszawa.
- Seweryn R., 2010, *Economic Results of Tourism Development in the Malopolska Region [w:] Marketing Development in Theory and Practice*, red. J. Strišš et al., Faculty of Management Science and Informatics and Institute of Management by University of Zilina, Zilina.

- Seweryn R., 2012, *Kreowanie wartości dla klienta przez obszar recepcji turystycznej*, Wydawnictwo UE w Krakowie, Seria specjalna: Monografie nr 220, Kraków.
- Tourism Satellite Accounting Confirms Travel & Tourism as the World's Foremost Economic Activity*, <http://www.prnewswire.co.uk/news-releases/tourism-satellite-accounting-confirms-travel--tourism-as-the-worlds-foremost-economic-activity-156832065.html> (stan na dzień 14.06.2014 r.).
- Travel & Tourism Economic Impact 2014. World*, 2014, World Travel & Tourism Council, London.
- Turner R., Sears Z., 2013, *Travel & Tourism as a Driver of Employment Growth [w:] The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013, Reducing Barriers to Economic Growth and Job Growth*, red. J. Blanke, T. Chiesa, World Economic Forum, Geneva.
- World Travel & Tourism Council, *Research*, <http://www.wttc.org/research> (stan na dzień 23.06.2014 r.).

Streszczenie

Celem artykułu jest ukazanie wpływu rozwoju turystyki na zatrudnienie w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej po 1989 roku. Biorąc pod uwagę podkreślaną w światowych raportach dużą rolę przemysłu turystycznego i całej gospodarki turystycznej w generowaniu miejsc pracy, postawiono hipotezę o istnieniu dodatniej zależności pomiędzy ruchem turystycznym a liczbą zatrudnionych w turystyce oraz jej udziałem w ogólnym zatrudnieniu w Polsce i innych państwach UE. Do weryfikacji tej hipotezy wykorzystywano dane Eurostatu oraz World Travel & Tourism Council. Wartość obliczonego współczynnika korelacji liniowej Pearsona pozwoliła stwierdzić, że Polska jest jedynym krajem w UE (spośród 20 poddanych analizie), w którym w ostatnim ćwierćwieczu rozwój ruchu turystycznego nie wywołał wzrostu znaczenia turystyki dla gospodarki pod względem zatrudnienia. Wprost przeciwnie pociągał on za sobą w stopniu istotnym spadek liczby zatrudnionych w przemyśle turystycznym i gospodarce turystycznej, a co ważniejsze – spadek ich udziału w ogólnym zatrudnieniu w kraju. Wprawdzie tylko mniej niż 50% zmienności tego udziału może być wyjaśnione przez zmiany w ruchu turystycznym (pozostała część to efekt zmian koniunktury na polskim rynku), ale i tak podstawowa hipoteza badawcza niniejszego artykułu weryfikuje się negatywnie. Krajami, w których hipoteza została empirycznie potwierdzona okazały się natomiast m.in. Chorwacja, Słowacja i Słowenia, co oznacza, że w okresie przemian ustrojowych zdecydowanie lepiej niż Polska potrafiły one wykorzystać pozytywne efekty z turystyki.

Słowa kluczowe: zatrudnienie, turystyka, gospodarka, Polska, Unia Europejska

The Contribution of Tourism to Create Jobs in Poland Against the Background of the Selected Countries of the European Union After 1989

Summary

The aim of the article is to show the impact of tourism on the employment in Poland and other countries of the European Union after 1989. Taking into account, as was emphasised in global reports, a large role of tourism industry and tourism economy in generating jobs, there was constructed the hypothesis about the existence of a positive relationship between tourist traffic and the number of employees in tourism and its share in general employment in Poland and other EU countries. To the verification of this hypothesis was used Eurostat and World Travel & Tourism

Council data. The value of calculated Pearson's correlation coefficient has led to the conclusion, that Poland is the only country in the EU (of the 20 analysed), in which the development of tourist traffic did not cause growth importance of tourism for the economy in terms of employment. On the contrary, it entailed the decrease in the number of employees in tourism industry and tourism economy, and more important – the decline in their share in general employment in the country. Although only less than 50% variation of this share can be explained by changes in tourist traffic (the remainder is the effect of the changes of economic situation on Polish market), but still the basic hypothesis is negative verified. While among others Croatia, Slovakia and Slovenia turned out to be countries, in which the hypothesis empirically was proven, which means, that they were able to use the positive effects of tourism definitely better than Poland.

Keywords: employment, tourism, economy, Poland, European Union

JEL: L83, E24, J21